

Recensies

Korstmossen van duin, heide en stuifzand. Veldgids. André Aptroot, Kok van Herk en Laurens Sparrius. Bryologische en Lichenologische Werkgroep van de KNNV, Zeist, 2011; 158 bladzijden. ISBN 9789081149501. € 24,95.

RECENT: JULIUS RÖNTGEN.

Eigenlijk is er tot nu toe over dit onderwerp nog geen handzame gids verschenen. Merkwaardig als men bedenkt, dat korstmossen overal in de natuur en ook in de directe leefomgeving waarneembaar zijn. Ook is al jaren van de korstmossen bekend, dat sommige soorten een goede graadmeter zijn voor de zuiverheid van de lucht die we voortdurend inademen. Pas in 1969 verscheen een geïllustreerde determinatietabel over dit onderwerp. Waarschijnlijk ook de reden, dat de studie naar deze interessante tak van wetenschap betrekkelijk laat van de grond is gekomen. In 2004 verscheen bij de KNNV uitgeverij een algemene gids over de korstmossen, waarin 700 soorten werden beschreven. De onlangs verschenen veldgids, handzaam van formaat en licht van gewicht, past goed in de rugzak. Hij heeft een duidelijke opbouw: na een inleiding over de bouw en de voortplanting van de korstmossen volgt een begrippenlijst. Daarna volgen pagina's met informatie over de biotopen. De kalkrijke en kalkarme duingebieden; de droge hei, de stuifzandheide en de stuifzanden en ten slotte nog een paar bijzondere biotopen: de bossen en de steenmilieus. Alle biotopen worden geïllustreerd met foto's, die de kenmerken van de biotopen goed laten zien. Dan volgt een lijst met alle beschreven soorten in een stippentabel, verdeeld over de diverse biotopen: handig voor de determinatie! Na een kort hoofdstuk over de verspreiding van de soorten in Nederland, het probleem van de naamgeving, de Rode Lijst, de niet-behandelde en de uitgestorven soorten, volgt het belangrijkste deel van het boek: de aanwijzingen voor het determineren en de valkuilen daarbij. Determinatie kan volgens de bekende dichotome tabellen geschieden. De soortengids met de beschrijvingen volgt hierna. Een beperkt aantal korstmossen wordt beschreven. Bij elke soort treft men meestal drie duidelijke foto's, vaak een mooie tekening en altijd een verspreidingskaart aan. Aan het eind van de gids is er nog een verwijzing naar een aantal websites met informatie en waar men zijn waarnemingen kan melden.

Expeditie wildernis. Ervaringen met het sublieme in de Nederlandse natuur. Bram van de Klundert. KNNV Uitgeverij en Uitgeverij Landwerk, Zeist - Wageningen, 2012; 256 bladzijden. ISBN 9789050114141. € 19,95.

RECENT: WIM REMMELZWAAL.

Wat is wildernis? Bestaat dat nog? Zo ja, wat doet het met een mens? Heeft wildernis toekomst? Bram van de Klundert zonderde zich een week per maand af om deze en dergelijke vragen te doordenken, een jaar lang. Telefoon en boeken bleven thuis. Vier of vijf dagen was hij alleen in de tien 'wildste' Nederlandse natuurgebieden, onder meer Schiermonnikoog, Rottumerplaat en Griend. De dag daarna kreeg hij er bezoek om de relatie mens en natuur, mens en dier, ecologische dilemma's, kunst, recreatie, spiritualiteit of filosofie te bespreken. Bram van de Klundert, programmamanager bij het Wereld Natuur Fonds en columnist op het terrein van natuur, landschap en ruimtelijke ordening, beschreef zijn ervaringen en overpeinzingen in *Expeditie wildernis*. Het werd een veelzijdig boek vol natuurbeschrijvingen, wandelverslagen, informatie over flora en fauna en weergaven van gevoerde gesprekken. Tegelijkertijd is het een krachtig pleidooi voor intensief contact met de natuur, of liever nog een opgaan in de natuur, erdoor geabsorbeerd worden en zich erdoor laten vormen. Weergave van de achterkant van Nederland, maar ook van de achterkant van een natuurliefhebbershart. Niet iedereen zal dat waarderen. Wie graag een beetje filosofeert, eigenlijk over van alles en nog wat, zal het een prachtig boek vinden. Ook de uitvoering ervan is degelijk: gebonden, met een leeslint en een stofhoes. Geen register, wel een literatuuropgave.

Luisteren in het duin 3. CD met vogelgeluiden opgenomen in de Amsterdamse Waterleidingduinen door W. Heemskerk. Wil Heemskerk, Noordwijk, 2012. Opnameduur: 77 minuten. € 13,50.

RECENT: JULIUS RÖNTGEN.

Deze cd bevat de geluiden van 32 soorten vogels en twee sfeeropnamen. Naast prachtige opnamen van vele bekende vogels treft men ook enkele soorten die bijna niet in de Nederlandse duinen voorkomen, zoals de waterspreeuw, die in 2010 weer in het gebied van de Waterleidingduinen is waargenomen. De geluiden zijn met professionele apparatuur opgenomen. Soms - en dat vind ik wel een nadeel van dit soort cd's - komen de vogelgeluiden om zo te zeggen wat te dichtbij uit de luidsprekers. Je krijgt dan een weergave die je in de natuur nooit zo hoort. Maar de sfeeropnamen geven de akoestiek van het duin goed weer en brengen ons de geluiden van het duin, zoals je die in werkelijkheid ook zo hoort. Wil Heemskerk voert ons door bijna alle seizoenen heen. Hij begint in januari met wilde eend en pimpelmee, laat de roep van de dodaars in februari horen, verwerpt ons met de rijkdom van de lente en de vroege zomer met bijvoorbeeld het vrolijke gekwetter van de kneu en eindigt in oktober met roepende bosuilen, die ons danig ontroeren. Leuk dat er ook plaats is voor het geluid van de boomkikker, die men ook elders in de Nederlandse duinen en daarbuiten kan horen en die inmiddels toch echt bij het duin hoort. Dat de populatie niet van inheemse afkomst is, doet daar niets aan af. De beschrijvingen bij de opnamen zijn correct en geven vaak precies aan waar op de achtergrond ook nog andere vogelgeluiden te horen zijn. Toch zijn er ook beschrijvingen bij die aan de beknopte kant zijn. Een soortenlijst met de Latijnse namen maakt de uitgave compleet. Warm aanbevolen voor mensen die graag in het duin komen! De cd is te bestellen door € 13,50 over te maken naar bankrekening 2741122 ten name van W. Heemskerk, onder vermelding "CD Luisteren in het duin no3". Belangrijk: vermeld daarbij uw naam, adres en mailadres.

LUISTEREN IN HET DUIN DE AW-DUINEN

